

การประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ Application of Dramatic Works in a Country Band at Educational Institutions for the Creative Economy

วราพร แก้วใส¹ ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ² และ อูรารมย์ จันทมาลา³

Waraporn Kaewsai,¹ Pattamawadee Chansuwan² and Ourarom Chantamala³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้รู้ ได้แก่ ผู้ออกแบบท่าเต้น 3 คน ผู้ปฏิบัติ จำนวน 30 คน บุคคลทั่วไป จำนวน 30 คน แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเป็นการประยุกต์ระหว่างความเป็นเอกลักษณ์ไทยกับความเป็นสากลให้ผสมผสานลงตัวกับความเป็นลูกทุ่งได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีหลักและวิธีการดังนี้ (1) การสร้างแนวคิด (2) การกำหนดรูปแบบ (3) การประดิษฐ์ท่าเต้น (4) การออกแบบเครื่องแต่งกาย (5) การใช้พื้นที่การแสดง (6) อุปกรณ์การแสดง 2) เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดจากการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งทำให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพและบุคคลในชุมชน ได้แก่ การจ้างงานและการสร้างอาชีพ นักร้อง นักดนตรี นักแสดง และครูสอนเต้น จึงทำให้นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา สามารถส่งเสริมงานนาฏกรรม และทำให้เกิดอาชีพในชุมชนและกลายเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อีกทางหนึ่ง

คำสำคัญ : การประยุกต์นาฏกรรม ; วงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ; เศรษฐกิจสร้างสรรค์

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the application of dramatic works in a country band at educational institutions for the creative economy through examining documents and collecting field data by observation and interview from knowledgeable persons, namely 3 choreographers, 30 dancers, and 30 general people and through presenting the study results by using descriptive analysis.

Results of the study were as follows: 1) The application of dramatic works in a country band at educational institutions was a perfect combination of Thai identity, universality and country style by having the following principles and methods: (1) build concepts, (2) define styles, (3) create dance, (4) design costumes, (5) use show space, and (6) equip show equipment. 2) The creative economy resulting from the application of dramatic works in a country band had brought benefits into occupation and to the people in the community including employment and career building, singers, musicians, actors and dance teachers. The performance of a country band in the educational institutions can promote dramatic works and make a career in the community, since the country band participation is another way to make money in the creative economy.

Keywords : Application of Dramatic Works ; A Country Band in Educational Institutions ; Creative Economy

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, Doctoral Student in Cultural Science, Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University

²⁻³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, Assistant Professor, Faculty of Fine and Applied Art, Mahasarakham University

บทนำ

นาฏกรรมไทยมีพัฒนาการมาตามยุคสมัย นับตั้งแต่ นาฏกรรมในราชสำนักออกมาสู่ประชาชน จากความเป็นจารีตแบบแผน มีการปรับปรุงตามความนิยมของผู้ชมจากละครรำ ละครร้อง ละครพูด สู่ระบำรำฟ้อน มีการสร้างสรรค์ให้เกิดระบำใหม่ๆ โดยการผสมผสาน อัดลักษณะของชุมชนเชื้อชาติ หรือท้องถิ่น หรือแม้แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาต่างๆ ของการสร้างสรรค์ ผลงานด้านนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความหลากหลายมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการผสมผสานระหว่างนาฏศิลป์ไทยกับการเต้นแบบสากลเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืนและลงตัว รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏกรรมใหม่ ซึ่งมีคุณค่าทั้งทางด้านสังคมและความเป็นชาติไทย คือ นำเอาเอกลักษณ์ อัดลักษณะ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคหรือกลวิธีใดในการผสมผสานกันของศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเข้ากับงานของตนก็ตาม ผู้สร้างสรรค์ผลงาน จึงต้องอาศัยความสามารถในการออกแบบผสมผสาน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติตน ซึ่งก็มักจะได้รับความนิยมและยอมรับจากผู้ชม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริมงคล นาฏยกุล (2559 ; อ้างอิงมาจาก สุพรรณิ บุญเพ็ง, 2556)

การสืบทอดศิลปวัฒนธรรมทางด้านนาฏกรรมไทย ตั้งแต่ สมัยโบราณ ผู้ถ่ายทอดมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ จากครูบาอาจารย์แต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาในศิลปะแขนงนี้ได้ขยายจุดมุ่งหมายให้กว้างขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นตามสภาพของสังคมไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เน้นความสำคัญของวิชาการคิดประดิษฐ์ท่ารำให้มากขึ้น (พจนมาลัย สมรรถบุตร, 2557)

ดังนั้นระบบจัดการศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเน้นกระบวนการด้านกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสำคัญที่ควรจะมีอยู่ทุกระดับชั้นไปอย่างต่อเนื่อง เพราะเยาวชนในปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นผู้รับ ผู้ตาม ผู้บริโภคข้อมูล และวัตถุนิยมจากต่างประเทศมากกว่าที่จะเป็นผู้ให้ ผู้นำและผู้ผลิตด้วยตนเองบนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาไทย

ปัจจุบันได้มีการส่งเสริมประสบการณ์ทางด้านการแสดงของเยาวชนโดยมุ่งประสบการณ์ด้านการแสดง การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์ โดยการประยุกต์ใช้กับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีการใช้ท่ารำกับท่าเต้นประกอบกับเพลง นักดนตรี นักร้อง ภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษามากขึ้น มีการจัดกิจกรรมที่เรียกว่ากิจกรรมวงดนตรี

ลูกทุ่ง ซึ่งเป็นกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกด้านความสามารถของนักเรียน และมีการจัดประกวดแข่งขันในรายการต่างๆ เช่น การแข่งขันวงดนตรีลูกทุ่งคอนเทสต์ รายการชิงช้าสวรรค์ คอนเทสต์ ซึ่งกิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่งเป็นที่รวมของศาสตร์และศิลป์ เช่น ศิลปะดนตรี ศิลปะในบทเพลง ศิลปะการเต้นไว้ด้วยกัน (ยุวดี พลศิริ, 2556)

จากกิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่งแสดงให้เห็นว่านาฏศิลป์นั้นมีความเคลื่อนไหวและเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นอกจากเป็นการส่งเสริมศิลปะการแสดง ให้สอดคล้องกับมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้เกิดการซึมซับ เกิดการเรียนรู้เป็นหมู่คณะ มีแนวคิดจินตนาการในการสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ สามารถแก้ไขสถานการณ์และเข้าใจถึงกระบวนการจัดการ กล้าแสดงออก ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง เกิดการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมคุณภาพทางอารมณ์และสมาธิด้านการเรียน

วงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา มีความนิยมสร้างวงดนตรีเพื่อเข้าประกวดแข่งขันตามเวทีประกวดต่างๆ และเวทีสร้างชื่อเสียง ทำให้เป็นที่รู้จัก คือ รายการชิงช้าสวรรค์ ซึ่งกำหนดรูปแบบเพลงรูปแบบการสร้างของการแสดงในการแข่งขัน เพื่อกระตุ้นให้มีการประยุกต์นาฏกรรมไทยและสากลเข้ามาในการแสดง ทำให้แต่ละโรงเรียนมุ่งเน้นในการแสดง เพื่อเข้าแข่งขันเป็นจำนวนมากในการประกวดแต่ละครั้งมีการเตรียมการฝึกซ้อม การสร้างงานใหม่ๆ และงบประมาณสูง ทำให้เกิดการสร้างคนและสร้างรายได้จากการจัดประกวดเพิ่มมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้การประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นอกจากจะสร้างงานด้วยการประยุกต์นาฏกรรมไทยและสากลเข้าด้วยกันแล้ว ยังทำให้เกิดรายได้จากการสร้างงานเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนำมาพัฒนาการประยุกต์สร้างสรรค์นาฏกรรมของวงดนตรีลูกทุ่งให้มีการสร้างงานที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

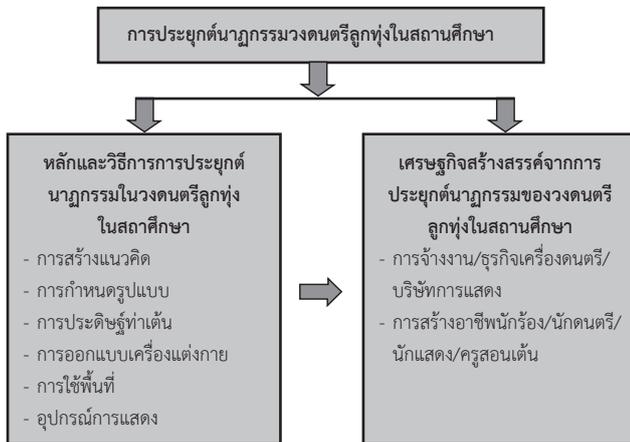
เพื่อศึกษาการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (ยุวดี พลศิริ, 2556) ในการยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างเข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันและทฤษฎี

การเคลื่อนที่ของ Isaae Newton (ทวีเกียรติ ไชยงยศ, 2538) เกี่ยวกับการออกแบบท่าเต้นโดยผ่านการเรียนรู้ ในการวิเคราะห์ การประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล

1. ผู้รู้ ได้แก่ นักออกแบบท่าเต้นและผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ตะวันตก จำนวน 3 คน
2. ผู้ปฏิบัติ ได้แก่ นักแสดงในวงดนตรีลูกทุ่งจำนวน 30 คน
3. บุคคลทั่วไป ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ที่มีความรู้ด้านการแสดง จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ 3 ชุด ที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แบบสำรวจ โรงเรียนที่เข้าแข่งขันรายการชิงช้าสวรรค์ และชนะเลิศได้เป็น Champ of the Champ ประจำปี 2555 2556 และ 2557
2. แบบสังเกต แบ่งเป็น 2 แบบ คือ มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
 - 2.1 สังเกตแบบมีส่วนร่วม คือผู้วิจัยได้เข้าไปพื้นที่ทำการวิจัย โดยร่วมกิจกรรมการสร้างสรรคนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งจากการสังเกตวิธีการออกแบบท่าเต้นของครูสอนเต้นแล้วสอบถาม ข้อมูลเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้จัดบันทึกไว้เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนรายละเอียดและเทคนิคในการเต้น
 - 2.2 สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้สังเกต

กระบวนการประกอบสร้าง ไม่ได้ร่วมลงมือปฏิบัติจริงกับกลุ่มผู้สร้างสรรค์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง

3. แบบสัมภาษณ์

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ชุดที่ 1 ใช้ในการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ตะวันตกเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ตะวันตก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยคำถาม 7 ข้อ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ชุดที่ 2 กลุ่มผู้ปฏิบัติที่ร่วมฝึกซ้อมการแสดงเกี่ยวกับท่าที่ใช้ในวงดนตรีลูกทุ่ง แบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วยคำถาม 43 ข้อ

3.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ชุดที่ 3 กลุ่มบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการแสดงในวงดนตรีลูกทุ่ง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย ระหว่างเดือน สิงหาคม - พฤศจิกายน 2558 จำนวน 63 ชุด ได้คืน 63 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และใช้การสัมภาษณ์กับ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 63 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้ คือ นักออกแบบท่าเต้นและผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ตะวันตก 3 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติคือนักแสดงในวงดนตรีลูกทุ่ง 30 คน บุคคลทั่วไป 30 คน รวมเป็น 63 คน แล้วตรวจสอบเนื้อหา วิเคราะห์ การประยุกต์นาฏกรรมลูกทุ่ง นำเสนอด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนาม มาวิเคราะห์การประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

สรุปผลการวิจัย

1. การประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา เป็นการประยุกต์ที่ผสมผสานระหว่างนาฏกรรมไทยและสากลเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความสวยงาม ถูกต้องตามหลักของการแสดง โดยมีวิธีการดังนี้

1.1 การสร้างแนวคิด

แนวความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างงานนาฏกรรมทุกประเภท เพราะเป็นการกำหนดขอบเขตและทิศทางของงานที่จะทำ นอกจาก กำหนดขอบเขตแล้วยังเป็นเครื่องมือในการ

ควบคุมการแสดงให้อยู่ในกรอบและมีความชัดเจนในเนื้อหาตลอดจนรายละเอียดอีกด้วย การประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง แนวคิดมาจากการจับประเด็นสำคัญจากเนื้อหาของเพลงหรือบทร้องก่อน แล้วจึงกำหนดแนวคิดเรื่องที่น่าเสนอ สื่อสารกับผู้ชมอย่างตรงไปตรงมา หรือให้คนดูถอดรหัสจากการโชว์เพื่อให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้หรือติดตาม ซึ่งแนวคิดจะนำไปสู่กระบวนการสร้างรูปแบบในการแสดงได้อย่างชัดเจนขึ้น แนวคิดจึงเปรียบเหมือนสิ่งที่คุณควบคุมรูปแบบและองค์ประกอบอื่นๆ ให้อยู่ในเรื่องราวที่จะนำเสนอ ไม่หลุดจากเนื้อหาและอารมณ์ เป็นการแสดงที่มีระบบระเบียบและตอบโต้กับบทเพลงได้

1.2 การกำหนดรูปแบบ

รูปแบบของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง ส่วนใหญ่เป็นการเต้นของแดนเซอร์ (Dancer) อาจเป็นการเต้นด้วยการใช้ร่างกายอย่างเดียวโดยไม่มีอุปกรณ์ (Prop) ใช้มือในการสื่อความหมาย ซึ่งมักจะเป็นเพลงที่แสดงและถ่ายทอดอารมณ์ สะท้อนใจหรือเพลงที่มีทำนองช้า ส่วนเพลงที่มีทำนองเร็ว สนุกสนานอาจใช้อุปกรณ์ประกอบเรื่องราว (Story) ก็อาจจะทำเป็นละครสั้นๆ (Drama) ประกอบหรือนำเข้าสู่เนื้อหาของเพลงเพื่อให้ผู้ชมซาบซึ้งและสะท้อนใจกับเนื้อหาของเพลงมากขึ้นซึ่งรูปแบบใดๆ ก็ตามต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิด การตีความจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ภาพที่ 2 รูปแบบการเต้นที่ใช้อุปกรณ์

1.3 การประดิษฐ์ท่าเต้น

เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญซึ่งท่าเคลื่อนไหวต่างๆ จะถูกตีความมาจากเนื้อหาของบทเพลงว่าสื่อสารอะไร อารมณ์ไหน เพื่อกำหนดท่าและการกำหนดจังหวะของการเคลื่อนไหวของร่างกายให้สมดุลกับจังหวะทางดนตรีสิ่งสำคัญ ในการประดิษฐ์ท่าเต้น สุพรรณิ บุญเพ็ง (2556) ได้อธิบายไว้ดังนี้

สัดส่วน (Proportion) ความสมดุล (Balance) ซึ่งหมายถึง ความใหญ่โตของแต่ละส่วน เมื่อเทียบกับจำนวนผู้เต้นทั้งหมด และความสมดุลหมายถึงเนื้อหาภายในสัดส่วนเหล่านี้สัมพันธ์และช่วยเสริมแนวความคิดความน่าสนใจของการแสดงที่เกิดจากการจัดวางและจัดเรียงนักเต้น อุปกรณ์ประกอบในพื้นที่อีกด้วย

จุดเชื่อมต่อ (Transition) ผู้ประดิษฐ์ท่าเต้นต้องใช้จุดเชื่อมต่อเชื่อมแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน เพื่อให้การแสดงมีสุนทรียภาพ การเคลื่อนที่ที่เชื่อมต่อกันต้องเป็นเหตุเป็นผลชัดเจนและแสดงง่าย การพัฒนาด้วยเหตุผล (Logical Development) การใช้ การสร้างองค์ประกอบของเราเป็นแรงบันดาลใจ (Motive) ความหลากหลายความแตกต่าง จุดที่สำคัญที่สุด (Climax) และจุดเชื่อมต่ออย่างประอบความสำเร็จถือว่าการแสดงพัฒนา ด้วยเหตุผลที่ก่อให้เกิดเอกภาพ

ความมีเอกภาพ (Unity) ความมีเอกภาพขององค์ประกอบ โครงสร้างทั้งหมดต้องมีความหมายและสมบูรณ์เป็นภาพเดียว

ภาพที่ 3 รูปแบบของการเต้นที่ผสมผสานทำนาฏศิลป์ไทย กับนาฏศิลป์สากล

1.4 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการแสดง เพราะเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้เป็นอย่างดี โชว์แต่ละโชว์จึงค่อนข้างใส่ใจงบประมาณในการจัดสร้าง เครื่องแต่งกายค่อนข้างสูง และเครื่องแต่งกายยังเป็นองค์ประกอบที่สามารถแสดงความเป็นครีเอทีฟ (Creative) ได้ค่อนข้างสูง ทั้งกระบวนการออกแบบ ตัดเย็บ ปักตกแต่ง ประดับอุปกรณ์เพชร พลอย ขนนก ซึ่งแต่ละขั้นตอนค่อนข้างประณีตและต้องใช้ ผู้ที่มีทักษะและมีฝีมือระดับอาชีพ การออกแบบเครื่องแต่งกายก็มาจากแนวคิดและรูปแบบของการโชว์ เช่นเดียวกับการประดิษฐ์ท่าเต้นเครื่องแต่งกายในการเต้น

ภาพที่ 4 เครื่องแต่งกายนักเต้นแบบกระโปรงยาว

1.5 การใช้พื้นที่

เป็นกระบวนการประกอบสร้างในการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งที่มีความสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะความสมบูรณ์งดงามของโชว์ ความไพเราะของบทเพลง ความวิจิตรอลังการของเครื่องแต่งกาย ย่อมไม่โดดเด่นหรือสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมหากไม่มีการจัดวางบนเวทีได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าโชว์และการเต้นนั้นๆ มีอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ต้องใช้พื้นที่บนเวทีด้วยแล้ว การเคลื่อนไหวของผู้แสดงจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง การเข้าออก สลับตำแหน่งที่ การอยู่ในจุดใดจุดหนึ่งบนเวทีต้องมีการวางแผน กำหนดตำแหน่งให้ชัดเจน

1.6 อุปกรณ์การแสดง

เป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งที่ทำให้โชว์สามารถสื่อสารกับคนดูได้โดยง่ายและเข้าใจขึ้นนอกจากจะเป็นสัญลักษณ์แล้วยังมีส่วนช่วยเสริมให้โชว์ดูอลังการขึ้น อุปกรณ์ในการแสดงประกอบในโชว์ ยังสามารถนำมาประกอบเชิงสัญลักษณ์แทนท้องฟ้า ก้อนเมฆ สายฝน ภูเขา ทะเลได้อย่างดี ขึ้นอยู่กับการตีความและสร้างจินตนาการในการสร้างและประยุกต์

ภาพที่ 5 อุปกรณ์มือ

2. เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดจากการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งทำให้เกิดรายได้และอาชีพต่างๆ ดังนี้

2.1 การจ้างงาน เป็นการจ้างจัดการแสดง วงดนตรีลูกทุ่งเดินโชว์ การทำเครื่องแต่งกายและการทำอุปกรณ์

2.2 การสร้างอาชีพ เป็นการสร้างอาชีพ นักเต้น ออกแบบท่าเต้น นักร้อง นักดนตรีและนักแสดง

การประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง ในสถานศึกษา นอกจากจะพัฒนาความคิดในการแสดง ยังทำให้เกิดอาชีพและรายได้ ได้แก่ ชุมชนและสถานศึกษาได้ช่วยเกื้อกูลกันทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นและเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง ในสถานศึกษามีหลักในการสร้างงานจากการสร้างแนวคิดจากประเด็นสำคัญในเนื้อหาของเพลง แล้วจึงสามารถกำหนดแนวคิดได้ แนวคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์และเป็นการกำหนดขอบเขตทิศทางของโชว์สอดคล้องกับ ประภาศรี ศรีประดิษฐ์ (ปีทมาวดี ชาญสุวรรณ, 2557) ได้ทำวิจัยกลวิธีในการสร้างสรรค์นาฏกรรมไทย จากวรรณกรรมพื้นถิ่นอีสาน พบว่า กระบวนการสร้างแนวคิดเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกในการสร้างงานทางนาฏกรรมประดิษฐ์โดยมีข้อสำคัญเบื้องต้นคือ ต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์ และข้อมูลที่ได้รับพื้นฐานและการกำหนดรูปแบบ ต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิด โดยเป็นผลจากการตีความแล้วถ่ายทอดให้เทียบเห็นเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) จิตวิทยาการศึกษาพบว่าการออกแบบนาฏยประดิษฐ์ควรกำหนดโดยโครงสร้างโดยรวม การแบ่งอารมณ์ ท่าทางและทิศทาง การลงรายละเอียดโดยผู้สร้างจะต้องจินตนาการภาพเพื่อนำไปสู่กระบวนการต่อไป ส่วนการประดิษฐ์ท่าเต้นจะถูกตีความเนื้อหาของเพลงแล้วจึงกำหนดท่าและกำหนดจังหวะสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงสัดส่วน จุดเชื่อมต่อการพัฒนาด้วยเหตุผล ความมีเอกภาพ จึงจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของท่า สอดคล้องกับ ไอแซก นิวตัน พบว่า การออกแบบท่าเต้นโดยผ่านการเรียนรู้กระบวนการถ่ายทอดจากผู้ออกแบบท่าเต้น การปฏิบัติด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ผสมผสานกับอารมณ์ความรู้สึกมาปรับใช้สำหรับความสมดุลหรือสมดุลก็สามารถออกแบบให้เกิดเป็นท่าที่สมบูรณ์ได้

ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย พบว่า มีความสำคัญ เพราะมีส่วนที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้เป็นอย่างดี และสามารถออกแบบให้สอดคล้องกับความสามารถในการเต้นของแดนซ์เซอร์ ตลอดจนบทเพลงเครื่องแต่งกายของแดนซ์เซอร์ มีการปรับประยุกต์

ตามสมัยนิยมมาโดยตลอดและมีการลงทุนสูงขึ้นเรื่อยๆ จนเกิดเป็นการแข่งขันในการออกแบบ แต่ก็อยู่ภายในแนวคิดจากเพลงสำหรับการใช้พื้นที่พบว่า การเดินอยู่กับที่โดยไม่มีการแปรแถว การสลับตำแหน่งจะทำให้ภาพบนเวทีเป็นภาพเดียวและเป็นภาพตาย ผู้ชมอาจจะเบื่อได้ การสลับตำแหน่ง การเคลื่อนที่ การย้ายมุมของผู้เต้นจะทำให้ดูสนุกสนานเพลิดเพลินและท่าเต้นก็จะมีชีวิตชีวามากขึ้น และเป็นการใช้พื้นที่บนเวทีให้เกิดประโยชน์ต่อการเต้น ซึ่งสอดคล้องกับ เพียงเพ็ญ ทองกล้า (2553) ได้ศึกษาการปรับปรุงทักษะความคิดสร้างสรรค์พบว่า การใช้เทคนิคพิเศษในการสร้างสรรค์อันละเอียดอ่อนประณีตสามารถถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาความคิดใหม่ๆ เทคนิคดังกล่าวจะช่วยให้เกิดการสำคัญเหตุการณ์ การผสมผสานความคิดและกระบวนการใหม่ๆ ให้เกิดผลงานที่สมบูรณ์ ส่วนอุปกรณ์การแสดงพบว่า อุปกรณ์นอกจากเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมความสมบูรณ์ของโชว์แล้ว อำพรางทักษะของผู้เต้นได้ในกรณีที่ไมพร้อม และยังพบอีกว่า อุปกรณ์ก็ยังช่วยทำให้เกิดสถานการณ์สมจริง และภาพบนเวทีสวยงามขึ้น เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏบนเวทีจะปรากฏอย่างมีจุดประสงค์ และมีการวางแผนอย่างละเอียดจะมีประโยชน์ต่อเมื่อได้แสดงถึงความคิด ความรู้สึก และความหมายที่เหมาะสมจะใช้ประกอบการแสดงได้ดี เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงมากกว่าประกอบเพื่อความสวยงามสอดคล้องกับ อารี สุทธิพันธ์ (2533) ได้ศึกษาสุนทรียศาสตร์พบว่า การปรับปรุงแต่ง ดัดแปลงใหม่ถือเป็นความคิดสร้างสรรค์ เช่น การปรับพื้นที่อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเวลา และบริเวณว่าง (Time & Space) เช่น การปรับเวลา การจัดฉากให้เหมาะสมโดยมีลักษณะสำคัญคือ กว้างขวางในรูปทรงและเรื่องราวหรือความหลากหลายที่เหมาะสมและสามารถดัดแปลงแก้ไขให้ได้ดี ก็จะเกิดเป็นภาพที่สมบูรณ์

2. รูปแบบในการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง ในสถานศึกษา ยังทำให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในด้านการจ้างงาน อาทิ ธุรกิจจำหน่ายเครื่องดนตรี การจ้างทีมทำโชว์ ทีมฝึกสอนดนตรี ทีมเครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์การแสดง ด้านการต่อยอดเป็นอาชีพ อาทิ อาชีพแดนซ์เซอร์ (Dancers) อาชีพนักดนตรี อาชีพนักร้อง อาชีพครูสอนเต้น ก่อให้เกิดธุรกิจทำโชว์ ร้านทำชุดโชว์ มีการหมุนเวียนของเม็ดเงิน จนสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชนได้ จนถึงระดับประเทศ สอดคล้องกับ สจิวต์ (ยุวดี พลศิริ, 2556) ได้ทำการวิจัยการสร้างสรรคานาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคามพบว่า วัฒนธรรมทั้งหลายที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต แสวงหาประโยชน์จากสภาพแวดล้อม เพื่อการยังชีพก่อให้เกิดรายได้และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชุมชน จะเกิดการยอมรับ และแพร่กระจายอย่างช้าๆ แต่จะสะสมเพิ่มพูนสลับซับซ้อนมากขึ้นและสอดคล้องกับ

อรอนงค์ ทองมี (2555) ได้ทำการวิจัยหลักสูตรเทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริการ โรงเรียนการเรือน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่า การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ เน้นการปรับปรุงยุคตัววัฒนธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม ผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเรื่องการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง ในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์พบว่า รายการชิงช้าสวรรค์ คอนเทสต์ ทำให้เกิดการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งอย่างหลากหลาย ด้วยวิธีการผสมผสานนาฏกรรมไทยกับการเต้นแบบสากล ซึ่งรวมไปถึงเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์การแสดงผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. กิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นมรดกของชาติกระบวนการกลุ่มเกลา และส่งเสริมความเจริญทางด้านอารมณ์ จึงควรสนับสนุนให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียน
2. รูปแบบในการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง แสดงให้เห็นถึงหลักการวิธีการในการกำหนดรูปแบบประดิษฐ์ท่าเต้นที่สามารถยึดเป็นแนวทางในการสร้างนาฏกรรมได้
3. ธุรกิจต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระแสวงดนตรีลูกทุ่ง ในสถานศึกษาทำให้เกิดอาชีพต่างๆ เป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้มีความสามารถด้านศิลปะการแสดง สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง จนเกิดเป็นมูลค่าในชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะ เรื่องการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่น่าสนใจ และสามารถทำให้นักดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ เช่น การออกแบบดนตรี หรือเทคนิคในการร้องเพลงลูกทุ่งที่ควรศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้เป็นหลักการนำมาพัฒนาศาสตร์ทางด้านนี้ต่อไป
2. การวิจัยเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้เงื่อนไขทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมบันเทิงค่อนข้างมีน้อย แต่มีองค์ประกอบที่น่าสนใจและสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพได้หลายอย่าง จึงควรศึกษานำมาเป็นต้นแบบในกระบวนการวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทวีเกียรติ ไชยยงยศ. (2538). *สุนทรียทางทัศนศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ. (2557). *กลวิธีในการสร้างสรรค์นาฏกรรมไทย จากวรรณกรรมพื้นถิ่นอีสาน*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียน.
- พจมาลย์ สมรรถบุตร. (2557). *แนวคิดประดิษฐ์ท่ารำเซิ้ง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุตรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- เพียงเพ็ญ ทองกล้า. (2553). *การปรับปรุงทักษะความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ยุวดี พลศิริ. (2556). *การสร้างสรรค์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ศิริมงคล นาฏยกุล. (2559). *พลวัตบัลเลต์ในอีสาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพรรณิ บุญเพ็ง. (2556). *นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรอนงค์ ทองมี. (2555). *หลักสูตรเทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริการ โรงเรียนการเรือน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- อารี สุทธิพันธ์. (2533). *สุนทรียศาสตร์*. กรุงเทพฯ : กระดาษสา.

Translated Thai References

- Boonpheng, S. (2013). *Thai contemporary dance* (Unpublished doctoral thesis). Mahasarakham University. Mahasarakham, Thailand. [in Thai]
- Chaiyongyos, T. (1995). *Aesthetics of visual art*. (2nd Ed.). Bangkok : Suan Dusit Rajabhat University. [in Thai]
- Chansuwan, P. (2014). *Techniques in creating Thai Drama from local literary works*. Mahasarakham : Mahasarakham University. [in Thai]
- Nattayakul, S. (2016). *Dynamism of ballet in Isan* (Unpublished doctoral dissertation). Mahasarakham University, Mahasarakham, Thailand. [in Thai]
- Pholsiri, Y. (2013). *The creation of art dance in the country musical band at the secondary school level in Mahasarakham province* (Unpublished master's thesis). Mahasarakham University, Mahasarakham, Thailand. [in Thai]
- Samakhabut, P. (2014) *Choreography of Serng Dance* (2nd Ed.). Udon Thani : Udon Thani Rajabhat University. [in Thai]
- Sutthiphon, A. (1990). *Aesthetics*. Bangkok : Kradatsa. [in Thai]
- Thongklum, P. (2010). *Improvement of creative thinking skill*. Bangkok : Odeon Store Publisher. [in Thai]
- Thongmee, O. (2012). *Culinary technology and service curriculum, School of Culinary Arts, Suan Dusit Rajabhat University*. Bangkok : Suan Dusit Rajabhat University. [in Thai]
- Wong-anuttraraj, P. (2003). *Educational Psychology*. Bangkok : Odeon Store Publisher. [in Thai]